

Jak zdjąć klątwę wieży Babel?

Relacja z II spotkania koordynatorów Programu „Dwujęzyczne Dzieci”

Waldemar Miksa, ogólnopolski koordynator Programu Powszechnej Dwujęzyczności „Dwujęzyczne Dzieci”

W dniach 21 i 22 września 2016 roku w Niwkach pod Opolem – miejscowości znanej także z niemieckojęzycznej nazwy Tempelhof – odbyło się drugie spotkanie regionalnych koordynatorów Programu Powszechnej Dwujęzyczności „Dwujęzyczne Dzieci”. Warto przypomnieć, że pierwsze zorganizowano rok temu, i można powiedzieć, że stanowiło ono formalną inaugurację działań mających na celu wprowadzenie w naszym kraju powszechnej dwujęzyczności z językiem angielskim.

Tegoroczne spotkanie otworzył Lesław Tomczak, dyrektor Regionalnego Zespołu Placówek Wsparcia Edukacji i jednocześnie gospodarz obiektu szkoleniowego w Niwkach. W swoim wystąpieniu omówił podejmowane przez ostatni rok starania o realizację Programu w szerszej skali przy wykorzystaniu środków unijnych. Wyjaśnił, że z przyczyn proceduralnych w omawianym okresie nie udało się takich działań wdrożyć, co oczywiście nie oznacza, że nie będzie to możliwe w niedalekiej przyszłości, przy czym zapewniał o podjęciu już stosownych kroków w tej sprawie.

Następnie, jako koordynator krajowy Programu, w skrócie ukazałem zarówno postęp merytoryczny, jak i osiągnięcia w zakresie jego upowszechniania. Duże wrażenie na zebranych wywarła kolejna prezentacja – Urszuli Krakowskiej z firmy Moje Bambino pod tytułem „Od kącika językowego do placówki dwujęzycznej – wyposażenie i aranżacje wnętrz przeznaczonych do wychowywania dzieci w dwujęzyczności”. Prelegentka wykazała, że Moje Bambino w ciągu roku przygotowało kompletną ofertę wyposażeniową do pracy

dwujęzycznej i zaprezentowała gotowe realizacje, między innymi z opolskiej placówki eksperckiej Programu „Kraina Marzeń”.

Na zakończenie pierwszej części spotkania Lesław Tomczak nakreślił wizję budowy ogólnopolskiej sieci Programu Powszechnej Dwujęzyczności i zadeklarował dalszą otwartość RZPWE w Opolu do koordynowania i wspierania tego procesu. W uzupełnieniu przedstawiłem film ze znajdującego się na Opolszczyźnie Namysłowa, gdzie Program wprowadzany jest od momentu narodzin. Odbywa się to w bardzo uroczystych okolicznościach, organizowane są bowiem specjalne spotkania władz z nowo narodzonymi namysłowianami i ich rodzicami. Jest to najlepsza forma wprowadzania w dwujęzyczność, ponieważ umożliwia dziecku przebywanie w otoczeniu dwóch języków od najwcześniejszych chwil, a jednocześnie sukcesywnie buduje świadomość rodziców, uwrażliwiając na zachodzące na ich oczach procesy formowania się kompetencji językowych malca.

Po przerwie na pytania dotyczące omawianych spotkań i szczegółów realizacji programu odpo-

wiadał Marcin Piekarek, dyrektor Namysłowskiego Domu Kultury. Podczas dyskusji na temat możliwości zwiększenia efektywności działania Programu pojawiła się między innymi sugestia dotycząca wsparcia rodziców w okresie pierwszych trzech lat życia dziecka, która z pewnością niebawem zostanie uwzględniona w cyfrowej wersji projektu „Prezent na całe życie”.

Następnie wystąpili regionalni koordynatorzy Programu „Dwujęzyczne Dzieci” z Łodzi z prelekcją „Budowanie świadomości rodziców i nauczycieli w aspekcie wychowywania dzieci w dwujęzyczności”. Beata Wosińska i Joanna Świętek, doradczynie metodyczne wychowania przedszkolnego Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, przedstawiły etapy rozwoju projektu „Potencjał nauczyciela źródłem nowoczesnej edukacji”, którego celem było wdrażanie programu powszechnej dwujęzyczności w wybranych przedszkolach na terenie Łodzi. W ramach projektu zapoznano nauczycieli i rodziców z ideą dwujęzyczności, obudową metodyczną oraz sposobami inicjowania różnorodnych sytuacji dydaktycznych ukierunkowanych na naturalną naukę języka angielskiego. Nauczyciele dzielili się swoimi pomysłami włączania programu w codzienne formy aktywności dzieci w przedszkolu i w domu. Uwieńczeniem rocznych działań było wręczenie certyfikatów Przedszkole Patronackie i Przedszkole Partnerskie dla siedmiu łódzkich przedszkoli.

„Kompleksowe wdrożenie Programu Powszechnej Dwujęzyczności w Żorach” to temat, który zaprezentowała Joanna Szeligowska z Regionalnego Ośrodka Metodyczno-Edukacyjnego Metis w Katowicach. Dowiedzieliśmy się, między innymi, że na spotkaniu zorganizowanym z inicjatywy Bożeny Buckiej, dyrektorki ROM-E Metis, w październiku 2015 roku Bożena Dąbrowska, Naczelnik Wydziału Edukacji Miasta Żory, podjęła decyzję o wprowadzeniu programu do placówek na terenie miasta Żory, co wiązało się z zakupem pakietów dla zainteresowanych rodziców oraz przeprowadzeniem z nimi rozmów mających na celu uzyskanie zgody na sfinansowanie przez nich zakupu pakietów dla dzieci do pracy w domu. Program wprowadzany był pod patronatem jego twórców, przy współpracy ROM-E Metis i firmy Moje Bambino. Nauczycielki pracujące w placówkach objętych programem otrzymały wsparcie merytoryczne i metodyczne – zorgani-

zowane zostały trzy spotkania przybliżające ideę, konstrukcję i korzyści płynące z wprowadzenia programu do żłobków i przedszkoli, a także zaprezentowano im przykładowe zajęcia z kartami pracy. W czerwcu 2016 Joanna Szeligowska opracowała ankietę dotyczącą różnych aspektów pracy z programem i na podstawie wyników opracowała następujące wnioski.

- W momencie przystąpienia do programu osoby prowadzące zajęcia cechowała znajomość języka angielskiego na poziomie: A1 – 7 osób, A2 – 2 osoby, B1 – 1 osoba, B2 – 1 osoba, C1 – 1 osoba.
- Na 12 placówek uczestniczących w programie osoby prowadzące zajęcia z dziećmi zaobserwowały u siebie:
 - poprawę umiejętności wymowy – 10 osób,
 - poprawę umiejętności rozumienia ze słuchu – 10 osób,
 - rozwój umiejętności mówienia – 8 osób,
 - wzrost motywacji do nauki języka angielskiego – 9 osób,
 - większą łatwość komunikacyjną w języku angielskim – 6 osób.
- U dzieci zaobserwowano:
 - wzrost motywacji do nauki języka angielskiego – we wszystkich placówkach,
 - rozwój umiejętności rozumienia ze słuchu – we wszystkich placówkach,
 - rozwój umiejętności mówienia – we wszystkich placówkach,
 - rozwój umiejętności społecznych – w 11 na 12 placówek,
 - chętnie posługiwanie się językiem angielskim dzięki systematycznemu wprowadzaniu elementu skojarzenia – we wszystkich placówkach.
- Cechy programu, które sprawiają, że prowadzący zajęcia uważają go za przyjazny zarówno dla dzieci, jak i dla siebie:
 - prosty przekaz dostosowany do wieku dzieci, łatwo przyswajalne treści,
 - kolorowa szata graficzna, przyciągająca wzrok i uwagę dzieci oraz atrakcyjne, przyjazne im postaci w filmach,
 - nauka połączona z zabawą i ruchem,
 - możliwość wyboru wariantu pracy z dziećmi będącymi na różnych poziomach edukacyjnych w tej samej grupie,
 - różnorodność i wysoka jakość programu,
 - karty pracy utrwalające zdobytą wiedzę w atrakcyjny sposób,

- przejrzysty plan tygodnia, brak pośpiechu i natłoku informacji,
- możliwość rozwoju koncentracji i spostrzegawczości,
- zabawy sytuacyjne kształtują pozytywne postawy społeczne, dzieci uczą się współpracować i współdziałać,
- filmy sytuacyjne stwarzają okazję do poznawania różnych wydarzeń z życia społecznego, pozwalają dzieciom formułować oceny i wyciągać wnioski.

Jako kolejna wystąpiła Mirosława Matczak z Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Łodzi z tematem: „Uczysz się ty, uczę się ja w przedszkolach w Łodzi i w województwie”. Poinformowała, że w ośrodku, w celu promocji programu Powszechnej Dwujęzyczności, od września 2015 roku realizowany jest projekt „Uczysz się Ty – uczę się ja”. W ramach projektu stworzono sieć współpracy i samodoskonalenia nauczycieli „Dwujęzyczne Dzieci”. Działania w roku szkolnym 2015/2016 dotyczyły planowania pracy wychowawczo-dydaktycznej z włączeniem Programu Powszechnej Dwujęzyczności Claire Selby w codzienne zajęcia z dziećmi i korelowanie programu ze wszystkimi treściami podstawy programowej wychowania przedszkolnego. Nauczycielki opracowywały scenariusze zajęć, własne pomoce dydaktyczne, prowadziły zajęcia otwarte dla nauczycieli i rodziców. Ważną kwestią było podjęcie współpracy z lektorem – osobą mającą kwalifikacje do nauki języka angielskiego.

Założony cel dotyczący promocji Programu Powszechnej Dwujęzyczności został osiągnięty – po roku pracy znacząco wzrosła liczba placówek (z 7 do 35) i nauczycieli wdrażających ten program. Udało się zaktywizować środowisko nauczycielskie – we wrześniu 2015 roku uczestnictwo w projekcie zadeklarowało 14 nauczycieli, a obecnie jest ich 120.

Główne korzyści, jakie zaobserwowano, to:

- podniesienie kompetencji zawodowych nauczycieli,
- wymiana doświadczeń między nauczycielami,
- nauczanie wielozmysłowe w przedszkolu,
- integracja nauczania z wychowaniem,
- realizacja tematyki zajęć w zakresie wszystkich obszarów podstawy programowej,
- indywidualizacja pracy z dzieckiem,
- wychowanie dwujęzyczne w przedszkolu,

- włączenie rodziców w proces codziennej edukacji przez zabawę.

Następnie połączyliśmy się z przebywającą w Anglii Claire Selby, która przedstawiła perspektywy rozwoju merytorycznego Programu oraz koncepcję kursów Easy Access dla dzieci dysfunkcyjnych i Expert dla placówek strictly dwujęzycznych (do 2 godzin ekspozycji na język angielski dziennie) oraz odpowiadała na pytania dotyczące ewaluacji oraz dalszego wsparcia dla rodziców i nauczycieli.

Drugi dzień rozpoczął wykład prof. Alicji Gałązki pt. „Kształcenie dla powszechnej dwujęzyczności – praktyczne implikacje”. Usłyszeliśmy, między innymi, że aby dziecko nauczyło się aktywnie i swobodnie posługiwać drugim językiem, powinno mieć zapewniony z nim stały kontakt, co również zapewnia wykształcenie pozytywnego nastawienia do posługiwania się tym językiem. Dzięki naturalnej imersji językowej mamy do czynienia z pewnego rodzaju językowym sprzężeniem zwrotnym – im łatwiej będzie dziecku mówić w danym języku, tym chętniej i częściej będzie go używało. A im chętniej i częściej będzie go używało, z tym większą łatwością będzie się nim posługiwało.

Aby to osiągnąć, musimy zmienić nastawienie nauczycieli do edukacji lingwistycznej na etapie przedszkola. W ramach Programu Powszechnej Dwujęzyczności proponujemy przygotowanie i wsparcie metodyczne dla nauczycieli oparte na holistycznym modelu kształcenia, który składa się z następujących zintegrowanych modułów:

1. Psychologia nauczania języka obcego dzieci z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dzieci oraz tych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
2. Metodyka nauczania języka angielskiego dzieci.
3. Wykorzystywanie dramy jako metody aktywizującej (tworzenie fikcyjnej, bezpiecznej rzeczywistości do imersji i eksploracji językowej). Drama zapewnia multisensoryczny przekaz nowych informacji, aktywizuje kognitywnie, afektywnie i fizycznie, bazując na naturalnych zdolnościach dzieci do zabawy.
4. Powszechna dwujęzyczność – praktyczne implikacje.

W kolejnym wystąpieniu pt. „Nauka przez całe życie, czyli formy samodoskonalenia proponowane przez Pearson” Małgorzata Rozpara (kierownik projektu eTornister Pearson) poinformowała koordynatorów projektu o możliwości uzyskania

wsparcia przez nauczycieli dotyczącego podnoszenia kwalifikacji poprzez udział w różnych formach doształcania w zakresie metodyki nauczania języka angielskiego. Oferta różnego rodzaju szkoleń i kursów jest adresowana zarówno do wykwalifikowanych nauczycieli języka angielskiego – aby korzystając z różnych rozwiązań edukacyjnych mieli możliwość wzbogacenia i uatrakcyjnienia swojego warsztatu pracy – jak i do nauczycieli wychowania przedszkolnego, którzy chcieliby dopiero poznać język lub doskonalić jego znajomość. W ten sposób twórcy Programu zapewniają każdemu nauczycielowi możliwość rozwoju i opiekę merytoryczną, tak aby czuł się w projekcie jak najlepiej i aby jego praca przynosiła coraz lepsze efekty. Ponadto narzędzia umożliwiające rozwój kompetencji językowej będą dostępne również dla rodziców i opiekunów.

W kontrapunkcie do tej wypowiedzi zabrzmiał głos Wienćysława Dębińskiego koordynującego prace nad wersją 3.0 Programu, czyli nad platformą cyfrową. Prócz przedstawienia założeń merytorycznych portalu – form ekspozycji zawartości, integracji współpracy nauczycieli i rodziców – obiecał, że ekipa dołoży wszelkich starań, aby dostęp do treści wspomagających rozwój językowy i metodyczny nauczycieli był możliwie najprostszy i zintegrowany ściśle z platformą.

Jako gość specjalny wystąpił Artur Stępniać, Przewodniczący Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Dwujęzyczności Bilinguis. Mówił on o sytuacji nauczania dwujęzycznego w nowej reformie edukacji zakładającej, między innymi, likwidację gimnazjów. Zagrożenia związane z wprowadzeniem ścieżki edukacji dwujęzycznej do klas VII i VIII szkoły podstawowej to przede wszystkim brak wyspecjalizowanej kadry i tym samym ograniczony dostęp do faktycznej dwujęzycznie prowadzonej nauki. Z kolei szansą dla środowiska szkół i przedszkoli dwujęzycznych jest przekonanie MEN-u o słuszności wzbogacenia podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej o ścieżkę edukacji dwujęzycznej. Na zakończenie swojej wypowiedzi prelegent podkreślił, że właśnie tego typu polityka może w konsekwentnym, długofalowym procesie stworzyć podstawy do powszechnej edukacji dwujęzycznej na wszystkich etapach nauczania.

„Jak i dlaczego warto zostać wzorcową placówką Programu Powszechnej Dwujęzyczności?” – to

temat wystąpienia Małgorzaty Sobantki i Liliany Cieślars z „Krainy Marzeń” w Opolu. Placówka przystąpiła dwa i pół roku temu do Programu i w ekspresowym tempie dokonała przejścia od partnerskiej formy uczestnictwa, poprzez patronacką aż do eksperckiej – ponad trzykrotnie zwiększając w tym czasie liczbę objętych opieką dzieci. Dowiedzieliśmy się, że aktualnie oprócz codziennych zajęć dydaktycznych z języka angielskiego (dostosowanych do wieku dzieci) w każdej grupie, zaczynając od dzieci półrocznych, pracuje nauczyciel/opiekun, który przez cały dzień komunikuje się z podopiecznymi w języku angielskim. Kadra angielskojęzyczna jest regularnie kierowana na szkolenia doskonalące umiejętności językowe oraz została objęta opieką metodyczną w ramach współpracy z Uniwersytetem Opolskim. Projekt nadzoruje koordynator ds. dwujęzyczności, który pełni rolę mentora nauczycielek/opiekunek. Diagnostuje on potrzeby związane z rozwojem kompetencji językowych, a następnie tworzy oraz indywidualnie dobiera narzędzia w tym celu. Proces wychowania do dwujęzyczności postrzegany jest wielowarstwowo, dlatego działania skupiają się także na radosnym celebrowaniu nauki przez zabawę (w tym celu organizowane są np. tematyczne imprezy). Najnowszym projektem jest BOOKFRIENDS, czyli czytanie dzieciom po angielsku w każdej grupie wiekowej. Aktywnie działa fanpage placówki, na którym regularnie umieszczane są relacje z przebiegu projektu, a także informacje promujące dwujęzyczność od małego. Placówka przygotowuje się do korzystania z wersji eksperckiej Programu „Dwujęzyczne Dzieci” oraz platformy cyfrowej.

Ostatnie wystąpienie było poświęcone międzynarodowym perspektywom rozwoju Programu, w tym relacja z 50. Konferencji IATEFL w Birmingham i prezentacja założeń cyfrowego, globalnego systemu powszechnej dwujęzyczności.

Na zakończenie odbyła się dyskusja podsumowująca: jak kompleksowo wprowadzać dwujęzyczność w regionie? Jednym z bardziej istotnych wątków było powołanie koordynatorów i zaplanowanie ich regularnych i częstszych spotkań. Dyrektor Tomczak zaproponował, żeby RZPWE stało się ośrodkiem koordynującym działania regionów, co jednomyślnie zostało zaakceptowane przez uczestników.